

YETİŞKİNLERİN EĞİTİMİ İÇİN YENİ BULGULAR

Yazan: Prof. Dr. GUNTHER DOHMEN
Çeviri : ILHAN TOMANBAY

TEZLER

I — YETİŞKİNLERİN EĞİTİMİ KONUSUNDA YENİ YAKLAŞIMLAR

1. Gençlerin boş zamanlarındaki, toplum içindeki, aile içindeki rollerine uygun eğitim, bu alanlara uygun nesnel istemleriyle ilişkilidir. Bunun yanısıra yetişkinler için geliştirici eğitim herbirinin ayrı ayrı ana ilgileri ve kişisel gereksinimleriyle de ilgili olabilir. Öyleyse denebilir ki yetişkinler eğitimi birincil olarak bireysel eğitime ve kendi kendini gerçekleştirmeğe hizmet edebilir.

İnsanların ruhsal özgürlüğü gibi kişisel bağımsızlık, insansal yaşam düzeyi ve yaşamsal doyumunu istemek ve bunları çeşitli politik toplumsal, ekonomik/teknik ve eğitsel/öğretisel güçler ve eğitlere karşılık korumak, tek tek harekete geçirmek ve bu güçlerden daha yüce maksatları gerçekleştirmek için araç olarak yararlanmayı denemek yetişkinler eğitiminin merkezsiz görevidir.

2. Formal eğitimin okulsal, derssel biçimleri, bürokratik kabul kurallarıyla bağımlı sınav kuralları böylesi bir bireyin yetiştirilmesine izin vermez. Mesleksi ve kariyer sınırlandıran yetki sistemleri kişinin ruhsal özgürlüğüne ve bağımsızlığına olanak tanımaz.

Oysa yetişkinler eğitimi, açık bir öğrenimin ve öğrenmeyi sürdürmenin bireyselleştirilmiş biçimlerini ve günün geçerli koşulları ve ilgi bağları içinde eğitilmeğe istekli yetişkinlerin çeşitli ilgilerine, koşullarına ve hedeflerine karşılık esnek tepki olanaklarını içeren istemleri kapsar (Reaktionsmöglichkeiten).

3. Birbirlerinden farklı biçimde yoğunlaşmış eğitim gereksinmelerine ve yetişkinlerin çok çeşitli bireysel eğitim koşullarına

uyabilmesi için, yetişkinler eğitimi herşeye karşın geleneksel okul öğrenimlerinin çerçevelerinden birine gerek duyar. Gereksinim duyar. Aynı zamanda eğitim olanakları ve öğretim yardımı birden büyüyen boyutlara sahip olmalıdır. Birleştirili (kombinatorisch) ve değişebilir olmalıdır. Bu sözkonusu eğitim olanakları ve öğretim yardımları bütün sürekli eğitim ilgileri ve gereksinimleri için gereklidir.

Yetişkinler eğitimi bu suretle formelleştirilmiş okul ve yüksek okul öğrenimine karşılık karşılaştırma yapabilme ve bütünleştirebilme işlevini üzerine alır. Oysa okul ve yüksek okul öğretimi sürekli, salt görelî tek yanlı ve sistemli ilişkiler içinde çok belirli okulsal/akademik yeteneklere ve ilgilere seslenir.

Gönüllü öğrenen yetişkin, o günlerde ilgilendiği, o günler ilgiyle bağlandığı konu neyse onu doğrudan öğrenmek için olanaklara sahip olmalıdır.

Eğitim kurumları, yetişkinlerin eğitim için serbest ve açık bir öğrenim alanı yaratmalıdırlar. Böyle bir alanda, örneğin herkes için saptanık bir öğrenim sisteminden geçmek gibi önceden kurallanmış görevlerin öğretilmemesi gerektir. Tam tersine, öğrenciler, ancak böylesine serbest ve açık bir eğitim alanında kendi iradeleriyle, bürokratik olmayan kişisel eğitim ilgileri yönünden aradıklarını bulabilirler. Burada, öğrencinin kendi ereğiyle ilgili düşünceleri ve yaşam görüşü önem kazanır.

II — YETİŞKİNLER ÖĞRENİMİNİN ÖZGÜL ÖZELLİKLERİ VE BUNDAN ÇIKARILAN SAPTIRILMIŞ YÖNTEMSEL SONUÇLAR

1. Eğitimin yanısıra kişisel ilgileri ve gereksinimleri karşılanan, bireysel koşulları ve öğrenim durumları eğitim sırasında gözönüne alınan yetişkinler geliştirme eğitiminin yorgunluklarına gönüllü olarak katlanırlar.

2. Yetişkinler, çeşitli ayrıntılar ve deneyimlerinden dolayı öğrenci olarak birbirlerinden farklıdırlar. Onlar, eğer öğrenmeyi sürdürürlerse, çok açık, belli koşulları, ilgileri ve düşünceleri eğitime katıp yararlı bir biçimde onları kullanabilirler.

3. Yetişkinlerin eğitimi geleneksel okul eğitimine karşılık özellikle öğrenimin zaman, yer, kapsam ve yöntemleri konularında esnek olmalıdır. Bu, bilginin önem taşıyan bireysel farklılıklarını daha belirli kılmak için zorunludur.

4. Bu amaçla özellikle nesnel öğrenim gereçlerinin yardımı gerekebilir. Bu öğrenim gereçleri de zaman ve yer olarak esnek saptanmalı ve bireysel olarak emre hazır bulunmalıdır.

III — KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI SAYESİNDE YETİŞKİNLERİN ÖĞRENİM DURUMLARININ DEĞİŞİMİ VE BUNUN BİRKAÇ YÖNTEMSSEL ÖĞRETSEL SONUÇLARI

1. Eğer yetişkinleri birey olarak soyut düzeyde ele alırsak, onların öğrenme isteğinin canlandırılması ,bağımsız olarak bilgi alabilmelerinin sağlanması ve bunları kavrayabilmesi oldukça zordur. Kitle iletişim araçları bu bilgi alma işleminin bağımsız olabmesinde ve öğrenme isteğinin canlandırılmasında önemli ölçüde rol oynarlar.

2. Yetişkinler eğitimi kişinin sahip olduğu bilgiyi işleme, kavrama ve o bilgi konusunda yargıda bulunabilme yeteneklerinin geliştirilmesinde yardımcı olabilecek biçimde yoğunlaştırılmalıdır. Böylece bir yetişkinler eğitimi yetişkinlerin birikmiş kopuk kopuk bilgileriyle eleştirel olarak kendi anlayış ve yargı sınıflandırmaları anahtar sorunları ve temel yapı arasında bağ kurabilmelerinde yardımcı olur.

3. Kitle iletişim araçlarının heyecan ve güdüleme etkilerinin sürekli bir geliştirme eğitimi için verimli olarak kullanılması gerektir. Televizyon, radyo ve basın planlı olarak konuya girişi, güdülemeyi ve öğrenim heyecanını harekete geçirebilmelidir. Böylece kışkırtılmış öğrenim ilgileri ve öncelikle öğrenim süreci sürekli bir geliştirme eğitimine, derinleştirme ve eleştirel yaklaşıma uygun olanakları yaratabilmeli, sunabilmelidir.

İV — YETİŞKİNLERİN ÖZEL İLGİLERİ VE ONLARIN YETİŞKİNLER EĞİTİMİNDE GÖZÖNÜNE ALINMASI

1. Yetişkinlerin eğitimi öğrenmeye istekli yetişkinlerin özellikle o dönemdeki ilgilerinin ağırlık noktalarını dikkate almalıdır.

2. Federal Almanya'da son yıllarda yeni bir durum ortaya çıktı. Yetişkinlerde ilgi giderek meslek ve kariyeri kapsayan ilerletici eğitimden insanların ruhsal ve bedensel sağlıklarıyla yaşamın niteliği ve mutlu olmak gibi sorunlarla benzeri konulara kaydı. Bu konular örneğin insancıl bir çevrenin, duygu payı olan mesleksi bir yaşamın ve boş zamanın biçimlendirilmesi ve sürdürülmesi gibi noktalarda yoğunlaşmıştır.

Bugün Federal Almanya'da yetişkinler eğitimi bu birçok değişken ilgilere uyum gösterebilmek, çakışabilmek için çaba göstermektedir.

V — YETİŞKİNLER ÖĞRENİMİNİN ÖZEL GELİŞME KOŞULLARI VE ONLARIN YETİŞKİNLER EĞİTİMİNDE GÖZÖNÜNE ALINMASI

1. Yetişkinlerin öğrenme yetenekleri, sanıldığı gibi, yaş arttıkça otomatik olarak azalma göstermez. Onların gelişmeleri bu

yaşlarda daha çok ilgileri üzerinde duydukları isteğin, istemin ve canlandırmanın a) yoğunluğuna, b) sürekliliğine bağlıdır.

Bundan sürekli eğitimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu eğitim sayesinde yaşamı boyu durmasız öğrenme olasıdır.

2. Yetişkinlerin öğrenme yeteneği herşeyden önce, deneyim ve deneyimin gelişmesi sayesinde öğrenmenin koşullu bileşimlerine oranla daha hızlı uyum gösteren zekâ etmenlerinin daha güçlü olarak ön plana geçmesiyle değişir.

Burada, yetişkinler eğitiminde soyut ya da sistemli öğrenmenin tersine deneyimle kaplanmış güçlü bir vurgulama ortaya çıkar.

3. Öğrenim hazırlığı yaşa, öğrenim koşullarından daha az bağlıdır. Yetişkinlerin öğrenme istekleri somut gereklerin ve kullanım olanaklarının dolaysız olarak yaşam ve iş ilişkilerinden ve yeni bir durumun istemlerinden hareket ederek ortaya çıkarsa özellikle büyük olur. Buradan, denilebilir ki yetişkinler eğitimi özel ölçüler içinde böylesi bir başlangıç noktasıyla sıkı ilişkili olmalıdır.

4. Yetişkinlerde öğrenme onların kişisel deneyimleri sayesinde yeni öğrenme deneyimleri ortaya çıkarır ve bu sayede özgül (spezifisch) olarak zihinde iz bırakır. Bu iz bırakmanın kesin olduğunu söyleyebiliriz. Önceki, eski öğrenme ve yaşam deneyimlerinin bireysel ilişkisiyle yeni bilgilerin bağlı yetişkin eğitiminde önemli bir ilkedir.

5. Yetişkinlerde öğrenme özellikle içinde bulunulan duruma göre bireysel ya da çok çeşitli eğitsel dürtüler, koşullar, erekler, çeşitler ve biçimler tarafından saptanır.

Öyleyse şu söylenebilir. Yetişkinler eğitimi birbirlerinden farklı yetişkinler için tek tip eğitim biçimine, şemasına bağlı kalmamalıdır. Tersine, onlara olabildiğince kendi bireysel öğrenme tarzları, öğrenme alışkanlıkları ve öğrenme güdülerine uygun değişik başlangıç noktaları getirmelidir.

6. Çeşitli kişisel erekler, beklentiler, olanaklar, deneyimler, öğrenim durumları vb. için yetişkinler eğitiminde açıklığı sadece öğrenim yaratmamalı, o, herşeyden önce yetişkinler eğitimine kişisel bir yaşam programı gerçekleştirecek çerçeve içinde ruh ve anlam vermelidir.

7. Otuzbeş ve ellinci yaşlar arası geliştirme eğitimi için insan yaşamında özellikle verimli dönemdir. En önemli dönemdir. Bu dönemden sonra insanoğlu için acılı bir değişim başlamaktadır. Eski coşkunluğu sürdürmemeye. Eski coşkuyu savaştırmaya. Güçten düşme ve giderek yücelen bir yaşam çizgisiyle kaçınılmaz olarak ölüme varış.

Bu dönemde (otuzbeş ve ellinci yaşlar arası) her bunalımlı dönemde olduğu gibi bilince ve reflekslere açıklık gelir. İnsan ruhsal olarak yeni bir bakış açısı ve yeni bilgiler kazanır. Bu noktada, yetişkinler eğitimi özellikle yeni bilgilerin kazanılmasına yardım eder, olanak yaratır. Yaşlı için yeni bir yaşam örneği verebilir ona. Hatta bunları yapmalıdır da. Görevi olmalıdır bu. Çünkü yaşamın bu kritik ve en üst noktasını bile verimli, taşınabilir kılmak esastır.

VI — YETİŞKİNLER EĞİTİMİNDE BİLGİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMESİ İÇİN YENİ BİR MODEL OLARAK “SÖZLEŞMELİ ÖĞRENİM”

1. Salt zaman ve yer olarak değil tersine öğrenimin içerik ve yöntemlerinin de inandırıcı biçimde gerçekleştirilmesi, yetişkinler eğitiminin kapsamlı bir bireyselleştirilmesi, eskiden olduğu gibi şimdi de sözleşmeli eğitim olarak adlandırılıyor. Bu öğrenim özgül bir öğrenim sözleşmesi temeli üzerine kurulan bir öğrenimdir. Sözleşme, duruma göre birey olarak bir öğretmenle bir yetişkinler eğitim kurumu arasında bağitlanabilir.

Sözleşme taslağında şu ilkeler bir öğretici tarafından bir danışmanla birlikte saptanır.

- Bireysel öğrenme sürecinin amaçları.
- Tek tek öğrenme erekleri ve öğrenme çalışmaları.
- Yöntemler, yardımlar ve çalışma gereçleri.
- Öğrenmede başarının denetim biçimleri.
- Sözleşmenin başarıyla uygulanmasına göre verilecek güvenceli bir belge (sertifika) ve yetki.

Her öğrenim sözleşmesinin altını imzalamaya iki taraf yanında yetişkinler eğitiminin yapıldığı kurum da yetkili olmalıdır.

2. Geleneksel eğitim kurumları içinde beğenilen öğrenim alanları ve öğretici niteliğinin çerçevesi, tek tek öğrenim sürecinin bütün yaşam görüşü, koşulları, gereksinimleri ve kişisel ilgileri bu tip sözleşmeli öğrenimlerle ortaya çıkar.

Sözleşmeli öğrenimin her ilgi ve beceri için açıklığı biçimsel eğitim uygulamasıyla karşılaştırma yapmayı olası kılar. Bu açıklık da büyük ölçüde geliştirme eğitimi tarafından sağlanabilir. Burada söylenmek istenen şudur. Biçimsel eğitimde bir seçim, ayıklama sözkonusudur ve bu ayıklama tek yanlı olarak toplum için önemli niteliklerin aşığı yukarı %5'yle sınırlandırılmıştır.

3. Böyle bir sözleşmeli öğretimde sahip olunan olanaklar önemlidir. Bir öğrencinin son düzeye gelmiş ilgilerinin doyuma ulaştırılması ve böylelikle dolaysız ve yönetsel olmayan engellerin ortadan kaldırılması son derece önemlidir. Çünkü bireysel öğrenim ancak karşılıklı anlaşma içinde değiştirici ve ilerletici olabilir.